

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 23 mars 2000 *

I mål C-208/98,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), från Landgericht Potsdam (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Berliner Kindl Brauerei AG

och

Andreas Siepert,

angående tolkningen av rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter (EGT L 42, s. 48; svensk specialutgåva, område 15, volym 7, s. 202),

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av ordföranden på sjätte avdelningen J.C. Moitinho de Almeida, tillförordnad ordförande på femte avdelningen, samt domarna L. Sevón (referent), C. Gulmann, J.-P. Puissochet och M. Wathelet,

generaladvokat: P. Léger,

justitiesekreterare: avdelningsdirektören D. Louterman-Hubeau,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Berliner Kindl Brauerei AG, genom advokaten K. Großkopf, Warnemünde,
- Andreas Siepert, genom advokaten O. Zänker, Rostock,
- Tysklands regering, genom E. Röder, Ministerialrat, förbundsekonoministeriet, och A. Dittrich, Ministerialrat, förbundsjustitieministeriet, båda i egenskap av ombud,
- Belgiens regering, genom avdelningschefen J. Devadder, utrikes-, utrikeshandels- och biståndsministeriets rättsavdelning, och generaldirektören R. Foucart, samma avdelning, båda i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom S. Ortíz Vaamonde, abogado del Estado, i egenskap av ombud,

- Frankrikes regering, genom K. Rispal-Bellanger, sous-directeur, utrikesministeriets rättsavdelning och R. Loosli-Surrans, chargé de mission, samma avdelning, båda i egenskap av ombud,

- Finlands regering, genom lagstiftningsrådet T. Pynnä, utrikesministeriets rättsavdelning, i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom U. Wölker vid rättstjänsten, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 10 juni 1999 av: Berliner Kindl Brauerei AG, företrätt av advokaten T. Lübbig, Berlin, Andreas Siefert, företrädd av advokaten O. Zänker, Tysklands regering, företrädd av A. Dittrich, Spaniens regering, företrädd av S. Ortíz Vaamonde, Frankrikes regering, företrädd av R. Loosli-Surrans, och kommissionen, företrädd av U. Wölker,

och efter att den 28 oktober 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Landgericht Potsdam har genom beslut av den 27 april 1998, som inkom till domstolens kansli den 2 juni samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG) ställt en fråga om tolkningen av rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter (EGT L 42, s. 48, svensk specialutgåva, område 15, volym 7, s. 202, nedan kallat direktivet).

- 2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Berliner Kindl Brauerei AG (nedan kallat bryggeriet) och Andreas Siefert angående en borgensförbindelse som den sistnämnde har ingått gentemot bryggeriet.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 I artikel 1.1 och 1.2 a och c första stycket i direktivet föreskrivs följande:

”1. Detta direktiv gäller kreditavtal.

2. I detta direktiv avses med:

a) Konsument: en fysisk person som, i de transaktioner som täcks av detta direktiv, uppträder med avsikter som kan anses ligga utanför hans näringsverksamhet eller yrkesområde.

...

c) Kreditavtal: ett avtal genom vilket en kreditgivare lämnar eller lovar lämna en konsument en kredit i form av betalningsanstånd, ett penninglån eller någon annan liknande ekonomisk uppgörelse.”

4 Enligt artikel 2.1 f i direktivet undantas från direktivets tillämpningsområde kreditavtal som gäller summor mindre än 200 ecu eller mer än 20 000 ecu.

5 I artikel 4.1, artikel 4.2 a och b första stycket, artikel 4.2 c och artikel 4.3 i direktivet, i dess lydelse enligt rådets direktiv 90/88/EEG av den 22 februari 1990 (EGT L 61, s. 14; svensk specialutgåva, område 15, volym 9, s. 174), föreskrivs följande:

”1. Kreditavtal skall ingås skriftligt. Konsumenten skall få en kopia av det skriftliga avtalet.

2. Det skriftliga avtalet skall innehålla:

a) Uppgift om den effektiva räntan.

b) Uppgift om de villkor enligt vilka den effektiva räntan får ändras.

...

c) Uppgift om storleken och antalet samt om frekvensen eller datum för betalningar som konsumenten måste göra för att betala tillbaka krediten liksom uppgift om betalning av ränta och andra avgifter. Även det sammanlagda beloppet för dessa delbetalningar bör om möjligt anges.

...

3. Det skriftliga avtalet skall vidare innehålla kontraktets övriga grundläggande avtalsvillkor.

Som exempel innehåller bilagan till detta direktiv en förteckning över villkor som medlemsstaterna får kräva skall ingå i det skriftliga avtalet på grund av deras väsentliga karaktär.”

- 6 Enligt punkt 1 i nämnda bilaga hör till dessa villkor beträffande kreditavtal för att finansiera leverans av vissa varor eller tjänster, förutom en beskrivning av avtalets föremål och finansieringsvillkoren i egentlig mening, också, under punkt vi, "beskrivning av eventuell begärd säkerhet", och, under punkt vii, "eventuell ångerperiod".

- 7 Artikel 15 i direktivet har följande innehåll:

"Detta direktiv skall inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller anta strängare bestämmelser för att skydda konsumenterna i överensstämmelse med deras förpliktelser enligt fördraget."

- 8 I Tyskland genomfördes direktivet genom Verbrauchercreditgesetz av den 17 december 1990 (konsumentkreditlagen, *BGBI.* I, s. 2840, nedan kallad VerbrKrG), i vilken, med stöd av artikel 15 i direktivet, tillämpningsområdet för lagen, enligt §§ 1 och 3 första stycket andra punkten VerbrKrG, utvidgas till att omfatta krediter till fysiska personer, även för det fall att krediten i fråga — som då inte får överstiga ett belopp om 100 000 DEM — är avsedd att användas i yrkesverksamhet. I 7 § VerbrKrG anges dessutom att den rättshandling genom vilken konsumenten ingår ett kreditavtal får rättsverkan först om konsumenten inte har frånträtt kreditavtalet inom en vecka räknat från den dag då konsumenten har erhållit en underrättelse av kreditgivaren, i vilken konsumenten underrättas om ångerrätten samt hur han skall utöva den.

Bakgrunden till tvisten vid den nationella domstolen samt tolkningsfrågan

- 9 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att Andreas Siefert gentemot bryggeriet gjort ett borgensåtagande för ett belopp om 90 000 DEM, som utgjorde återbetalning av ett lån som bryggeriet hade gett till en tredje person som skulle öppna en restaurang. Borgensåtagandet hade inget samband med Andreas Sieferts yrkesverksamhet. Landgericht har dessutom angett att Andreas Siefert inte i enlighet med 7 § VerbrKrG underrättades om sin ångerrätt samt att han vid ett samtal i juni 1994 hade talat om för en företrädare för bryggeriet att han återkallade sitt borgensåtagande.

- 10 Eftersom huvudgäldenären inte fullgjorde sina skyldigheter, sade bryggeriet upp lånet och utverkade den 25 juli 1997 en dom av Landgericht Rostock, i vilken huvudgäldenären förpliktades att betala 28 952,43 DEM jämte ränta. Genom tredsakdom av den 8 december 1997 förpliktades Andreas Siefert sedan att, såsom borgensman, betala denna summa.

- 11 Efter det att Andreas Siefert överklagat sistnämnda dom, beslutade Landgericht Potsdam att förklara målet vilande och att ställa följande fråga till domstolen:

”Omfattas en borgensförbindelse som ingås av en fysisk person som handlar utanför sin yrkesverksamhet av tillämpningsområdet för rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter (EGT L 42, 1987, s. 48), om

han går i borgen för en skuld som huvudgäldenären *inte* har ådragit sig inom ramen för en yrkesverksamhet som denne redan utövar?”

- 12 Den nationella domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida direktivet skall tolkas så, att dess tillämpningsområde omfattar en borgensförbindelse som ingåtts för ett lån, när varken borgensmannen eller låntagaren har agerat inom ramen för sin yrkesverksamhet.
- 13 Bryggeriet har — i likhet med den tyska, den belgiska och den finska regeringen — hävdatt att direktivet inte är tillämpligt på borgensförbindelser, särskilt på grund av att dessa inte är kreditavtal i den mening som avses i artikel 1.2 c i direktivet utan utgör ensidiga åtaganden till säkerhet för återbetalningen av en skuld. Såväl bryggeriet som den tyska och den finska regeringen anser nämligen att det av kommissionens rapport av den 11 maj 1995 om tillämpningen av direktiv 87/102 (KOM(95) 117 slutlig, nedan kallad rapporten), där det i punkt 345 fastslås att sistnämnda direktiv inte rör borgen, framgår att borgensförbindelsen inte omfattas av tillämpningsområdet för nämnda direktiv.
- 14 Den tyska och den finska regeringen har vidare gjort gällande att direktivet syftar till att säkerställa att kredittagaren, när han ingår kreditavtalet, skall få god information om de skyldigheter som följer av avtalet och alltså skall skyddas mot oskäliga åtaganden. Direktivet innehåller däremot inga bestämmelser om skydd för borgensmannen, som i första hand är intresserad av huvudgäldenärens betalningsförmåga. Nämnda regeringar har dessutom bestritt att borgensförbindelsen omfattas av tillämpningsområdet för direktivet redan av det skälet att ett sådant åtagande är accessoriskt.
- 15 Andreas Siefert, den spanska och den franska regeringen samt kommissionen anser däremot att direktivet är tillämpligt på borgensförbindelsen, särskilt på grund av dess nära samband med det kreditavtal för vars fullgörelse borgens-

förbindelsen utgör säkerhet. Enligt kommissionen utgör det nämligen en oavsiktlig lucka i direktivet att det inte sägs något om de personer som, genom att de ställer säkerhet eller åtar sig ett solidariskt ansvar, deltar i kreditavtalet på kredittagarens sida.

- 16 Den franska regeringen och kommissionen har i detta hänseende anfört att för att kunna omfattas av tillämpningsområdet för direktivet skall både avtalet avseende huvudskulden och borgensförbindelsen ingås av fysiska personer som agerar i ett syfte som inte har samband med närings- eller yrkesverksamhet. Borgens accessoriska karaktär innebär särskilt att borgensförbindelser rörande krediter som inte är avsedda för konsumtion i den mening som avses i nämnda direktiv undantas från nämnda tillämpningsområde.
- 17 Domstolen vill till en början påpeka att direktivets tillämpningsområde enligt artikel 1.2 c i direktivet är begränsat till sådant kreditavtal "genom vilket en kreditgivare lämnar eller lovar lämna en konsument en kredit i form av betalningsanstånd, ett penninglån eller någon annan liknande ekonomisk uppgörelse".
- 18 Det står klart att borgensförbindelsen inte är ett kreditavtal i den mening som avses i denna bestämmelse. Då dess ordalydelse inte stöder den tolkningen att direktivet är tillämpligt på borgensförbindelsen, skall prövas om systematiken i direktivet och dess mål talar för att ett sådant avtal skall omfattas av tillämpningsområdet för direktivet.
- 19 Vad för det första gäller systematiken i direktivet, föreskrivs i dess artikel 4.3 att kreditavtalet, som skall ingås skriftligt, skall innehålla kontraktets grundläggande avtalsvillkor. Som exempel på sådana anges i bilagan till direktivet under punkt 1 vi "eventuell begärd säkerhet". Syftet med att denna skall anges i kreditavtalet är att säkerställa att parterna i detta avtal, det vill säga kreditgivaren och

kredittagaren, har fullständig kännedom om vilka säkerheter som utgör villkor för att avtalet skall ingås. Man kan av nämnda bestämmelse däremot inte dra den slutsatsen att den även reglerar borgensförbindelsen avseende de parter som har ingått kreditavtalet, när det inte finns någon uttrycklig bestämmelse i direktivet om detta.

- 20 När det gäller målen med direktivet framgår det av dess överväganden att direktivet antogs med det dubbla målet att dels inrätta en gemensam marknad för konsumentkrediter (tredje till femte övervägandena), dels skydda de konsumenter som skriver på sådana krediter (sjätte, sjunde och nionde övervägandena).
- 21 Det är i syfte att skydda konsumenten mot oskäligen kreditvillkor och för att ge honom möjlighet att få full kännedom om villkoren för det framtida fullgörandet av det undertecknade avtalet, som det i artikel 4 i direktivet krävs att kredittagaren i samband med att avtalet ingås skall få alla uppgifter som kan vara av betydelse för räckvidden av hans åtagande, däribland även uppgift om säkerhet.
- 22 Den omständigheten att direktivet tar upp säkerheterna i förteckningen över de villkor i kreditavtalet vilka anses vara grundläggande för kredittagaren, men samtidigt inte innehåller någon bestämmelse som uttryckligen reglerar borgen eller en annan form av säkerhet, visar att direktivet — genom att beröra de säkerheter som är avsedda för att garantera återbetalningen av krediten enbart ur konsumentskyddssynpunkt — avser att undanta borgensförbindelsen från sitt tillämpningsområde.
- 23 Denna tolkning stöds dessutom av konstaterandet i punkt 345 i rapporten att direktivet "inte rör borgen" samt även av den omständigheten att Europaparlamentet i punkt 16 i sin resolution av den 11 mars 1997 om denna rapport (EGT C 115, s. 27) "påpekar att man vid utvidgningen av vissa i direktiv

87/102/EEG avsedda förpliktelser till att omfatta borgensmän och garantier bör beakta att dessa inte befinner sig i samma situation som den ursprunglige kredittagaren”.

- 24 Direktivet skiljer sig alltså genom sin systematik och sina mål från rådets direktiv 85/577/EEG av den 20 december 1985 för att skydda konsumenten i de fall då avtal ingås utanför fasta affärslokaler (EGT L 372, s. 31; svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 131). Sistnämnda direktiv — som inte innehåller någon annan begränsning i fråga om sitt materiella tillämpningsområde enligt de berörda avtalstyperna än att avtalen skall avse tillhandahållande av varor eller tjänster och att konsumenten skall uppträda med avsikter, som kan anses ligga utanför hans näringsverksamhet eller yrkesområde — syftar till att skydda konsumenten genom att ge honom en allmän rätt att häva ett avtal som inte har tillkommit på kundens initiativ utan på näringsidkarens initiativ, när det kan ha varit omöjligt för denna kund att bedöma alla konsekvenser av sin rättshandling. Det är just på grund av nämnda direktivs syfte som domstolen har förklarat att ett avtal som gynnar en tredje person, närmare bestämt en borgensförbindelse som ingåtts i samband med hemförsäljning, inte kan undantas från direktivets tillämpningsområde (se domen av den 17 mars 1998 i mål C-45/96, Dietzinger, REG 1998, s. I-1199, punkt 19).
- 25 Med hänsyn till att målen med direktivet så gott som helt är begränsade till att huvudgäldenären skall informeras om räckvidden av sitt åtagande, och mot bakgrund av att direktivet knappast innehåller bestämmelser som skulle kunna innebära ett skydd för borgensmannen, som i första hand är intresserad av låntagarens betalningsförmåga, så att han kan uppskatta sannolikheten av att han själv måste återbetala krediten i låntagarens ställe, skall direktivet betraktas så, att det inte har som ändamål att vara tillämpligt på borgensförbindelser.
- 26 En utvidgning av direktivets tillämpningsområde till att omfatta borgensförbindelser kan inte vara motiverad enbart på grund av att borgensförbindelsen är accessorisk i förhållande till huvudförpliktelsen, för vars uppfyllelse den utgör en säkerhet. För en sådan tolkning finns det nämligen inget stöd i ordalydelsen i direktivet, såsom har påpekats i punkt 18 i förevarande dom, och inte heller i systematiken eller målen med direktivet.

- 27 Av det ovan anförda följer att svaret på den nationella domstolens fråga skall vara följande. Direktivet skall tolkas så, att dess tillämpningsområde inte omfattar en borgensförbindelse som ingåtts som säkerhet för ett lån, när varken borgensmannen eller kredittagaren har agerat inom ramen för sin yrkesverksamhet.

Rättegångskostnader

- 28 De kostnader som har förorsakats den tyska, den belgiska, den spanska, den franska respektive den finska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 27 april 1998 har ställts av Landgericht Potsdam — följande dom:

Rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter skall

tolkas så, att dess tillämpningsområde inte omfattar en borgensförbindelse som ingåtts som säkerhet för ett lån, när varken borgensmannen eller kredittagaren har agerat inom ramen för sin yrkesverksamhet.

Moitinho de Almeida

Sevón

Gulmann

Puissochet

Wathelet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 23 mars 2000.

R. Grass

D.A.O. Edward

Justitiesekreterare

Ordförande på femte avdelningen